

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

Р І Ш Е Н Н Я

КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 9 розділу I Закону України „Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України“ від 28 грудня 2014 року № 76–VIII

(справа про соціальний захист ветеранів війни та членів їхніх сімей)

м. К и ї в
18 грудня 2018 року
№ 12-р/2018

Справа № 1-6/2018(2791/15)

Велика палата Конституційного Суду України у складі суддів:

Шевчука Станіслава Володимировича – головуючого,
Головатого Сергія Петровича,
Городовенка Віктора Валентиновича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Завгородньої Ірини Миколаївни,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Лемака Василя Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Первомайського Олега Олексійовича,
Саса Сергія Володимировича – доповідача,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,

розглянула на пленарному засіданні справу за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 9 розділу I Закону України „Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України“ від 28 грудня 2014 року № 76–VIII.

Заслухавши суддю-доповідача Саса С.В., представників суб'єкта права на конституційне подання – народних депутатів України Німченка В.І., Королевську Н.Ю., Постійного представника Верховної Ради України у Конституційному Суді України Селіванова А.О., представників Кабінету Міністрів України: заступника Міністра фінансів України – керівника апарату Капінуса Є.В., заступника Міністра соціальної політики України Мушиніна В.В., заступника Міністра юстиції України з питань виконавчої служби Шкляра С.В., та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Суб'єкт права на конституційне подання – 50 народних депутатів України – звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням розглянути питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 9 розділу I Закону України „Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України“, прийнятого Верховною Радою України 28 грудня 2014 року за № 76–VIII, (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 6, ст. 40) (далі – Закон № 76).

Згідно з пунктом 9 розділу I Закону № 76 внесено зміни до Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“ від 22 жовтня 1993 року № 3551–XII зі змінами (далі – Закон № 3551), а саме:

„1) у статті 14:

пункти 7 та 16 частини першої виключити;

доповнити частиною шостою такого змісту:

„Установити, що пільги, передбачені пунктами 1, 2, 4, 5, 6 та 18 частини першої цієї статті, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України“;

2) у статті 15:

пункти 7 та 18 частини першої виключити;

доповнити частиною сьомою такого змісту:

„Установити, що пільги, передбачені пунктами 1, 2, 4, 5, 6 та 20 частини першої цієї статті надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України“;

3) у статті 16:

у частині першій:

у пункті 6 слова „з компенсацією вартості проїзду до санаторно-курортного закладу і назад“ і „розмір та порядок виплати компенсації“ виключити;

пункти 15 та 16 виключити;

доповнити частиною другою такого змісту:

„Установити, що пільги, передбачені пунктами 4, 5, 7 та 12 цієї статті, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України“.

Автори клопотання стверджують, що пунктом 9 розділу I Закону № 76 скасовано окремі пільги для учасників війни, осіб, на яких поширюється

чинність Закону № 3551, та осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, а також звужено зміст та обсяг прав цих громадян, оскільки можливість отримання деяких пільг ставиться в залежність від розміру середньомісячного сукупного доходу членів їхніх сімей. З огляду на це народні депутати України вважають, що пункт 9 розділу I Закону № 76 не відповідає статтям 8, 21, частинам другій, третій статті 22, статті 46 Конституції України.

Під час розгляду справи Конституційним Судом України до статті 15 Закону № 3551 внесено зміни.

Відповідно до Закону України „Про внесення змін до Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“ щодо виплати одноразової грошової допомоги волонтерам, добровольцям, які захищають незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, та членам сімей загиблих“ від 3 листопада 2015 року № 735–VIII статтю 15 Закону № 3551 після частини шостої доповнено новою частиною; у зв'язку з цим частину сьому вважати частиною восьмою.

Законом України „Про внесення зміни до статті 15 Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“ щодо посилення соціального захисту членів сімей загиблих“ від 2 лютого 2016 року № 967–VIII статтю 15 Закону № 3551 доповнено частиною дев'ятою.

Законом України „Про внесення змін до статті 15 Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“ щодо надання членам сімей загиблих пільг без урахування середньомісячного сукупного доходу сім'ї“ від 13 квітня 2017 року № 2014–VIII, який набрав чинності з 1 липня 2017 року, частини восьму та дев'яту статті 15 Закону № 3551 виключено.

Отже, після внесення зазначених змін предметом конституційного контролю є абзац другий підпункту 1, абзац другий підпункту 2, абзаци другий, третій, четвертий підпункту 3 пункту 9 розділу I Закону № 76, частина шоста статті 14, частина друга статті 16 Закону № 3551.

2. Вирішуючи порушені в конституційному поданні питання, Конституційний Суд України виходить із такого.

В Основному Законі України встановлено, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою (стаття 1); права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (частина друга статті 3).

В Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частини перша, друга статті 8 Основного Закону України).

Відповідно до Конституції України захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу (частина перша статті 17); захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком громадян України (частина перша статті 65); держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей (частина п'ята статті 17).

3. Стаття 17 Конституції України міститься у розділі I „Загальні засади“, який визначає такі основи конституційного ладу в Україні, як, зокрема, суверенітет, територіальна цілісність та недоторканність України, захист яких є справою всього Українського народу. Наведене свідчить про засадничий характер положень цієї статті, у тому числі щодо соціального захисту осіб, на яких покладається обов'язок захищати суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України.

Виходячи зі змісту статей 17, 65 Основного Закону України Конституційний Суд України вважає, що громадяни України, які захищають Вітчизну, незалежність та територіальну цілісність України, виконують конституційно значущі функції. Тож держава повинна надавати їм і членам їхніх сімей особливий статус та забезпечувати додаткові гарантії соціального захисту відповідно до частини п'ятої статті 17 Конституції України як під час проходження служби, так і після її закінчення.

Щодо осіб, на яких покладається обов'язок захищати Україну, її незалежність та територіальну цілісність, та членів їхніх сімей частиною п'ятою статті 17 Конституції України передбачено особливий соціальний захист, який не обмежено умовами й рівнем, встановленими у статті 46 Основного Закону України.

Отже, закріплення в Конституції України обов'язку держави щодо забезпечення соціального захисту громадян України, які захищають Вітчизну, суверенітет і територіальну цілісність України, є запорукою його реалізації державою та недопущення зниження рівня соціального захисту цих осіб та членів їхніх сімей.

4. Конституційний Суд України у Рішенні від 1 грудня 2004 року № 20-рп/2004 виходячи з того, що захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком громадян України (частина перша статті 65 Конституції України), а ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав (частина перша статті 4 Закону № 3551), сформулював юридичну позицію, згідно з якою „на осіб, які за Законом України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“ належать до ветеранів війни, повинні поширюватися гарантії державного соціального захисту відповідно до положень частини п'ятої статті 17 Конституції України“ (абзаци одинадцятий, тринадцятий пункту 6 мотивувальної частини).

Відповідно до частини другої статті 4 Закону № 3551 ветеранами війни є учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни.

Верховна Рада України шляхом внесення змін до Закону № 3551 розширила переліки осіб, які належать до ветеранів війни, зокрема:

– до учасників бойових дій віднесено військовослужбовців та працівників правоохоронних органів, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, а також осіб, які у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів (пункти 19, 20 частини першої статті 6 Закону № 3551);

– до переліку осіб, які належать до осіб з інвалідністю внаслідок війни, включено військовослужбовців та працівників правоохоронних органів, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України та стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, під час безпосередньої

участі у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, осіб зі складу добровольчих формувань, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, а також працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції, до забезпечення здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, та осіб, які добровільно забезпечували (або добровільно залучалися до забезпечення) вказані заходи, і стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції, перебуваючи безпосередньо в районах та у період її проведення, під час забезпечення здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів (пункти 11–14 частини другої статті 7 Закону № 3551);

– до учасників війни віднесено працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у порядку, встановленому законодавством, які залучалися та брали безпосередню участь у забезпеченні здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та

у період здійснення зазначених заходів, у порядку, встановленому законодавством (абзац перший пункту 13 статті 9 Закону № 3551).

Законом № 3551 визначено юридичний статус і гарантії соціального захисту не лише учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, учасників війни, а й осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, та осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551.

Згідно зі статтею 11 Закону № 3551 особами, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, вважаються особи, нагороджені орденом Героїв Небесної Сотні, Герої Радянського Союзу, повні кавалери ордена Слави, особи, нагороджені чотирма і більше медалями „За відвагу“, а також Герої Соціалістичної Праці, удостоєні цього звання за працю в період Другої світової війни.

Відповідно до статті 4 Закону України „Про державні нагороди України“ підстави для нагородження, опис державної нагороди України, а також порядок нагородження, вручення, носіння державних нагород України та інші правила визначаються в статутах і положеннях про державні нагороди України, які затверджує Президент України.

Аналіз підстав для нагородження осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, свідчить про те, що ці особи брали участь у захисті Батьківщини.

Відповідно до статті 10 Закону № 3551 його чинність поширюється на сім'ї осіб, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав і загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, не отримавши юридичного статусу ветеранів війни, зокрема сім'ї військовослужбовців, працівників правоохоронних органів, осіб, які добровільно забезпечували (або добровільно залучалися до забезпечення) проведення антитерористичної операції (у тому числі здійснювали волонтерську діяльність), сім'ї осіб, які перебували у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, і

загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час участі в антитерористичній операції, під час безпосередньої участі у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, у забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів (пункт 1), а також на членів сімей померлих ветеранів війни (пункти 2–4).

Отже, до категорії осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, належать члени сімей осіб, які загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час захисту Вітчизни, її незалежності та територіальної цілісності, та члени сімей померлих ветеранів війни, тому дія частини п'ятої статті 17 Конституції України поширюється на зазначену категорію осіб.

З огляду на вказане Конституційний Суд України, розвиваючи і конкретизуючи юридичну позицію, викладену в Рішенні від 1 грудня 2004 року № 20-рп/2004, вважає, що припис частини п'ятої статті 17 Конституції України слід розуміти як такий, що покладає на державу обов'язок забезпечувати також соціальний захист громадян України – ветеранів війни, у тому числі осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, та членів сімей осіб, які захищали Вітчизну, її незалежність, суверенітет та територіальну цілісність.

5. У Законі № 3551 передбачено пільги учасникам бойових дій та особам, прирівняним до них (стаття 12), особам з інвалідністю внаслідок війни (стаття 13), учасникам війни (стаття 14), особам, на яких поширюється чинність Закону № 3551 (стаття 15), особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною (стаття 16), постраждалим учасникам Революції Гідності (стаття 16¹).

Встановлення пільг ветеранам війни, особам, на яких поширюється чинність Закону № 3551, є одним із засобів реалізації державою конституційного обов'язку щодо забезпечення соціального захисту осіб, які захищали Батьківщину, її суверенітет і територіальну цілісність, та членів їхніх сімей. Держава не може в односторонньому порядку відмовитися від зобов'язання щодо соціального захисту осіб, які вже виконали свій обов'язок перед державою щодо захисту її суверенітету і територіальної цілісності. Невиконання державою соціальних зобов'язань щодо ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, підриває довіру до держави.

Конституційний Суд України вважає, що соціальний захист ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, спрямований на забезпечення їм достатнього життєвого рівня. Обмеження або скасування пільг для ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, без рівноцінної їх заміни чи компенсації є порушенням зобов'язань держави щодо соціального захисту осіб, які захищали Вітчизну, та членів їхніх сімей. У разі зміни правового регулювання набуті вказаними особами пільги чи інші гарантії соціального захисту повинні бути збережені із забезпеченням можливості їх реалізації. Обмеження або скасування таких пільг, інших гарантій соціального захисту можливе лише у разі запровадження рівноцінних або більш сприятливих умов соціального захисту.

6. Пунктом 9 розділу I Закону № 76, конституційність якого оспороюють народні депутати України, внесено зміни до статей 14, 15, 16 Закону № 3551, якими передбачено пільги для учасників війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, та осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною.

Абзацом другим підпункту 1, абзацом другим підпункту 2, абзацами другим, третім, четвертим підпункту 3 пункту 9 розділу I

Закону № 76 виключено положення статей 14, 15, 16 Закону № 3551, які передбачали пільги на проїзд для учасників війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною.

Частиною шостою статті 14, частиною другою статті 16 Закону № 3551 у редакції Закону № 76 передбачено, що окремі пільги надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до частини шостої статті 14 Закону № 3551 для учасників війни зазначена умова встановлена для отримання таких пільг: безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів (пункт 1 частини першої статті 14); безплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів) (пункт 2 частини першої статті 14); 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю) (пункт 4 частини першої статті 14); 50-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання (абзац перший пункту 5 частини першої статті 14); 50-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення (пункт 6 частини першої статті 14); позачергове користування всіма

послугами зв'язку та позачергове встановлення телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів – додаткових робіт); абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів (абзац перший пункту 18 частини першої статті 14).

Згідно з частиною другою статті 16 Закону № 3551 особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, лише за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, надаються такі пільги: першочергове безплатне забезпечення ліками, лікарськими засобами, імунобіологічними препаратами та виробами медичного призначення, що придбані за рецептами лікаря, доставка за його висновком ліків додому (пункт 4 частини першої статті 16); безплатне виготовлення і ремонт зубних протезів (крім виготовлених з дорогоцінних металів) (пункт 5 частини першої статті 16); звільнення передбачених цією статтею осіб і членів їх сімей, які проживають разом з ними, від квартирної плати незалежно від форми власності житлового фонду, від оплати комунальних послуг (водопостачання, каналізація, газ, електроенергія, гаряче водопостачання, центральне опалення, а в будинках, що не мають центрального опалення, – надання палива, придбаного у межах норм, установлених для продажу населенню, та інші види комунальних послуг), від оплати скрапленого балонного газу для побутових потреб, від плати за користування домашнім телефоном і позавідомчою охоронною сигналізацією житла незалежно від виду житлового фонду; зазначені пільги зберігаються за дружиною (чоловіком), батьками померлих осіб, нагороджених орденом Героїв Небесної Сотні, Героїв Радянського Союзу, повних кавалерів ордена Слави, осіб, нагороджених чотирма і більше медалями „За відвагу“, а також Героїв Соціалістичної Праці, які удостоєні

цього звання за працю в період Другої світової війни, незалежно від часу їх смерті (пункт 7 частини першої статті 16); позачергове користування всіма видами послуг зв'язку, позачергове і безплатне встановлення домашніх телефонів, позачергове і безплатне обладнання житла засобами позавідомчої охоронної сигналізації (пункт 12 частини першої статті 16).

Згідно з підпунктом 169.4.1 пункту 169.4 статті 169 Податкового кодексу України право на податкову соціальну пільгу мають особи, місячний дохід яких не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень.

Отже, якщо середньомісячний сукупний дохід сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців перевищує величину доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, низка пільг учасникам війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, не надається. Тобто наслідком запровадження умови для надання окремих пільг стало їх скасування для певного кола осіб.

Крім того, встановивши у частині шостій статті 14, частині другій статті 16 Закону № 3551 умову для отримання окремих пільг, держава переклала обов'язок щодо соціального захисту учасників війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, на членів їхніх сімей, що не відповідає суті конституційних гарантій щодо забезпечення соціального захисту цих осіб. Такий підхід нівелює позитивний обов'язок держави щодо соціального захисту вказаних осіб та членів їхніх сімей у розумінні частини п'ятої статті 17 Конституції України.

Конституційний Суд України вважає, що забезпечення державою соціального захисту осіб, які відповідно до обов'язку, покладеного на них частиною першою статті 65 Конституції України, захищали Вітчизну, суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність України, та членів

їхніх сімей згідно з частиною п'ятою статті 17 Конституції України в поєднанні з частиною першою цієї статті означає, що надання пільг, інших гарантій соціального захисту ветеранам війни, особам, на яких поширюється чинність Закону № 3551, не має залежати від матеріального становища їхніх сімей та не повинне обумовлюватися відсутністю фінансових можливостей держави.

Дослідивши матеріали справи та законодавство України у сфері соціального захисту громадян, Конституційний Суд України дійшов висновку, що рівноцінної заміни або компенсації скасованих пільг для учасників війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, законодавець не передбачив.

Обмеження або скасування положеннями Закону № 76, які є предметом конституційного контролю, пільг, установлених Законом № 3551, фактично є відмовою держави від її зобов'язань, передбачених частиною п'ятою статті 17 Конституції України, щодо соціального захисту осіб, які захищали Вітчизну, та членів їхніх сімей.

Таким чином, підпунктами 1, 3, абзацом другим підпункту 2 пункту 9 розділу I Закону № 76 знижено досягнутий рівень соціального захисту учасників війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною. У зв'язку з цим абзац другий підпункту 1, абзац другий підпункту 2, абзаци другий, третій, четвертий підпункту 3 пункту 9 розділу I Закону № 76, якими виключено положення Закону № 3551 щодо пільг на проїзд для учасників війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, та частина шоста статті 14, частина друга статті 16 Закону № 3551, якими встановлено умову для отримання окремих пільг, суперечать частинам першій, п'ятій статті 17 Основного Закону України.

7. Відповідно до частини четвертої статті 63 Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційне провадження у справі підлягає закриттю, якщо під час пленарного засідання будуть виявлені підстави для відмови у відкритті конституційного провадження, передбачені статтею 62 цього закону.

Суб'єкт права на конституційне подання порушив перед Конституційним Судом України питання щодо відповідності Конституції України (конституційності), зокрема, абзаців третього, четвертого підпункту 2 пункту 9 розділу I Закону № 76, згідно з якими статтю 15 Закону № 3551 доповнено частиною сьомою.

У зв'язку з доповненням статті 15 Закону № 3551 після частини шостої новою частиною відповідно до Закону України „Про внесення змін до Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“ щодо виплати одноразової грошової допомоги волонтерам, добровольцям, які захищають незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, та членам сімей загиблих“ від 3 листопада 2015 року № 735–VIII частину сьому цієї статті слід вважати частиною восьмою.

Законом України „Про внесення змін до статті 15 Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“ щодо надання членам сімей загиблих пільг без урахування середньомісячного сукупного доходу сім'ї“ від 13 квітня 2017 року № 2014–VIII, який набрав чинності з 1 липня 2017 року, виключено частини восьму та дев'яту статті 15 Закону № 3551.

Внаслідок зазначених законодавчих змін частина сьома статті 15 Закону № 3551 у редакції Закону № 76 втратила чинність, що є підставою для закриття конституційного провадження у справі в цій частині згідно з пунктом 5 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

8. Конституційний Суд України виходить із того, що для відновлення попереднього рівня соціального захисту учасників війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, або встановлення альтернативних варіантів компенсації скасованих пільг потрібно передбачити кошти у Державному бюджеті України, внести відповідні зміни до законів України.

Отже, встановивши невідповідність Конституції України (неконституційність) абзацу другого підпункту 1, абзацу другого підпункту 2, абзаців другого, третього, четвертого підпункту 3 пункту 9 розділу I Закону № 76, частини шостої статті 14, частини другої статті 16 Закону № 3551, Конституційний Суд України вважає за доцільне відтермінувати втрату чинності цими положеннями на три місяці з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 151², 152, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 8, 32, 35, 51, 52, 62, 63, 65, 66, 74, 84, 88, 89, 91, 92, 94, 97 Закону України „Про Конституційний Суд України“ Конституційний Суд України

в и р і ш и в:

1. Визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними):

– абзац другий підпункту 1, абзац другий підпункту 2, абзаци другий, третій, четвертий підпункту 3 пункту 9 розділу I Закону України „Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України“ від 28 грудня 2014 року № 76–VIII;

– частину шосту статті 14, частину другу статті 16 Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“ від 22 жовтня 1993 року № 3551–XII зі змінами.

2. Абзац другий підпункту 1, абзац другий підпункту 2, абзаци другий, третій, четвертий підпункту 3 пункту 9 розділу I Закону України „Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України“ від 28 грудня 2014 року № 76–VIII, частина шоста статті 14, частина друга статті 16 Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“ від 22 жовтня 1993 року № 3551–XII зі змінами, визнані неконституційними, втрачають чинність через три місяці з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

3. У зв'язку з тим, що абзац другий підпункту 1, абзац другий підпункту 2, абзаци другий, третій, четвертий підпункту 3 пункту 9 розділу I Закону України „Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України“ від 28 грудня 2014 року № 76–VIII, згідно з якими виключено окремі положення Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“ від 22 жовтня 1993 року № 3551–XII зі змінами, втрачають чинність через три місяці з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення, застосуванню підлягатимуть пункти 7, 16 частини першої статті 14, пункти 7, 18 частини першої статті 15, пункти 6, 15, 16 частини першої статті 16 Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“ від 22 жовтня 1993 року № 3551–XII у редакції до внесення змін Законом України „Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України“ від 28 грудня 2014 року № 76–VIII.

4. Закрити конституційне провадження у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзаців третього, четвертого підпункту 2 пункту 9 розділу I Закону України „Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України“ від 28 грудня 2014 року № 76–VIII на підставі пункту 5 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – втрата чинності актом (його окремими положеннями), щодо якого порушено питання відповідності Конституції України.

5. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у „Віснику Конституційного Суду України“ та інших офіційних друкованих виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ